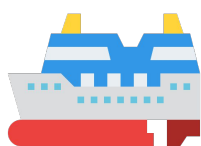

Udsagnsord | Verber

Alt det vi kan gøre, kalder vi for...

Udsagnsord!

Navn: _____

Klasse: _____

Hvad er et udsagnsord?

Et udsagnsord er en ordklasse, der betegner handlinger som kan udføres. På latin kaldes udsagnsord for verber. Du kan kende et udsagnsord ved at sætte "at" foran ordet - Et eksempel kan være "at løbe" eller "at hoppe".

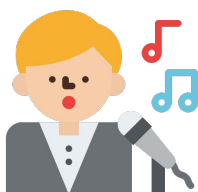
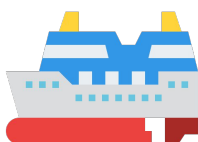
Når du kan sætte "at" foran udsagnsordet, betyder det at udsagnsordet står i formen infinitiv. I daglig tale kan infinitiv også kaldes for "at-form"

Opgave 1

Hvilke handlinger finder sted på billederne? Skriv handlingerne i infinitiv (med at foran).

at løbe

Opgave 2

Hvilke af disse ord er udsagnsord?

Sæt ring om de rigtige og skriv dem på linjerne i At-form (Infinitiv).

Løbe Spise Tale
Cykel Bord Farlig
Køkken Sur
Sko Lære Hund Pæn Rød
Læse Lastbil
gå Maskine Cykle
Telefon Svømme
Menneske Sove

At løbe

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

HUSK

Udsagnsord er handlinger,
som vi kan udføre.

HUSK

Infinitiv = "at" foran

Bydeform

Bydeform er også kaldet ordets stamme. Det kaldes også imperativ. Det er den korteste version af udsagnsordet, som oftest findes ved at fjerne det sidste **-e** fra ordet i at-form. F.eks. bliver ordet "**at læse**" til "**læs**" i bydeform. Hvis ordet i at-form har dobbeltkonsonant før **-e** (f.eks. **at komme**), fjernes også den ene konsonant i bydeform (**kom**).

Opgave 3

Bøj ordene fra at-form (infinitiv) til bydeform (imperativ)

At-form (infinitiv)	Bydeform (imperativ)
Køre	
Løbe	
Snakke	
Cykle	
Tale	
Hoppe	
Danse	
Gynge	
Lave	
Ændre	

Eksempel

"**Vask** nu bare det gulv, Thomas!"

Nutid

Når udsagnsordene skal bruges lige her og nu, skal formen “nutid” anvendes. Det grammatiske ord for nutid er præsens, men i daglig tale er nutid mest anvendt.

Når udsagnsord skal bøjes til nutid, foregår det ved at der sættes **-r** bagpå ordets at-form. Det vil sige at **“at løbe”** bliver til **“løber”**. Hvor man ved infinitiv kunne sætte **“at”** foran, kan man ved præsens sætte **“jeg”** foran, for bedre at kunne høre den korrekte bøjning.

Vær dog opmærksom! På flere ord, der ender på **-re**, kan det være svært at høre forskel på infinitiv og præsens. Er du i tvivl om der skal **-r** bag på ordet, kan du bytte ordet ud med et andet udsagnsord, som f.eks. **“at teste”**, **“jeg tester”**.

Opgave 4

Er udsagnsordet i at-form eller nutid? Sæt kryds ved det rigtige svar.

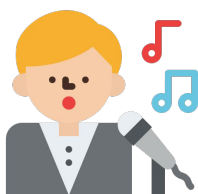
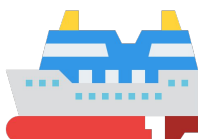
Ord	At-form	Nutid
Køre		
Kører		
Hjælpe		
Hjælper		
Lærer		
Lære		
Ligger		
Ligge		
Ændre		
Ændrer		

Opgave 5

Skriv ordene til billederne i nutidsform (præsens).

løber

Datid - Regelmæssige udsagnsord

Når et udsagnsord står i formen datid (præteritum) peger ordet tilbage mod noget der skete før i tiden. Det kunne f.eks. være, når du fortæller om din dag, hvor du kunne sige: "Thomas **kørte** forkert i morges". Her sættes der **-te** på ordet "**at køre**"s stamme (**kør**).

Endelsen -ede:

Når stammen slutter på to konsonanter, anvendes ofte **-ede** bag på ordet. Et eksempel er "**at vente**". Her er stammen "**vent**", hvilket giver to konsonanter i slutningen af ordet. Datidsformen er derfor "**ventede**".

Endelsen -te:

Når stammen slutter på én enkelt konsonant, anvendes ofte **-te** som afslutning på ordet. Et eksempel er "**at læse**". Her er stammen "**læs**", hvilket giver en enkelt konsonant i slutningen af ordet. Datidsformen er derfor "**læste**".

Endelsen -de:

Når stammen slutter på en vokal, anvendes officielt **-de** som afslutning på ordet. På langt de fleste ord indsættes dog et "**binde-e**" mellem stammen og endelsen, hvilket i praksis giver **-ede**.

Opgave 6

Bøj ordene i skemaet til fra nutid (præsens) til datid (præteritum)

Nutid (præsens)	Datid (præteritum)
Danser	dansede
Cykler	
Svømmer	
Kører	
Træner	
Hopper	

Datid - Uregelmæssige udsagnsord

Flere udsagnsord er uregelmæssige, hvilket betyder, at deres bøjningsformer ikke passer ind i normale skemaer. Flere af disse uregelmæssige udsagnsord har **vokalskifte** og ender ofte på et **d**, men som navnet siger (uregelmæssig), så kan der ikke sættes en konkret regel op for disse ord.

Et eksempel på et uregelmæssigt udsagnsord er **“at bide”**. I nutid bliver det til **“bider”**, mens datid bliver til **“bed”**.

Opgave 7

Gå på jagt i ordbogen og bøj de uregelmæssige udsagnsord i skemaet fra at-form (infinitiv) til datid (præteritum).

At-form (Infinitiv)	Datid (præteritum)
Bide	bed
Blive	
Finde	
Fryse	
Gå	
Hedde	
Ligge	
Se	
Snyde	

Kort tillægsform

Kort tillægsform er kendt under flere forskellige termer. Den grammatiske form er præteritum participium, mens den også kendes under datids-tillægsform. Kort tillægsform bruges til at danne førnutid, førdatid og til sidst bruges det også til at danne tillægsord ud fra udsagnsord.

Førnutid (perfektum) angiver noget der er sket, men som har betydning nu.
F.eks. "Jeg har vasket op".

Førdatid (pluskvamperfektum) angiver noget der skete før noget andet i datid.
F.eks. "Jeg havde vasket op, lige inden Henrik kørte."

I kort tillægsform kan et udsagnsord også bruges til at **beskrive et navneord**.
F.eks. "En vasket trøje"

Kort tillægsform dannes ved regelmæssige udsagnsord ved at sætte **-et** eller **-t** bagpå ordets stamme. F.eks. bliver **"at cykle"** til **"cyklet"**, mens at **"købe"** bliver til **"købt"**.

Ved uregelmæssige udsagnsord vil ordet ofte skifte vokal. Er du i tvivl om uregelmæssige ords stavemåde i kort tillægsform, kan ordbogen anvendes.

Opgave 8

Bøj ordene fra at-form til kort tillægsform i sætningerne.

1. Vi har _____ (at spise) alt maden.
2. Hun har _____ (at købe) en ny trøje.
3. Jeg har _____ (at læse) bogen flere gange.
4. Vi har _____ (at vente) på bussen i rigtig lang tid nu.
5. Bussen var _____ (at køre) for længe siden.
6. Hun havde _____ (at prøve) at sove over før.
7. Mads havde _____ (at finde) sine bøger frem.
8. Hun købte en _____ (at bruge) telefon på nettet.
9. Det var en helt _____ (at lukke) dør.

Lang tillægsform

Lang tillægsform er også bedre kendt som nutidstillægsform. I grammatiktermer går begrebet også under navnet præsens participium. Lang tillægsform dannes ved at tage udsagnsordets stamme og tilføje **-ende**. Ordet **“at løbe”** vil derfor blive til **“løbende”**.

Et eksempel på brug af lang tillægsform er f.eks.: “Han kom **løbende** mod mig”. Her bruges lang tillægsform til at beskrive en handling. Modsat kan lang tillægsform også anvendes til at beskrive et navneord (som et tillægsord). Et eksempel er f.eks.: “Pas på den **kogende** gryde!”

Opgave 9

Bøj ordene fra at-form til lang tillægsform i sætningerne.

1. Han kom _____ (at løbe) ned ad trappen.
2. Børnene kom _____ (at råbe) ud fra værelset
3. Hunden kom _____ (at logre) hen imod mig.
4. De løb _____ (at juble) ud på græsset.
5. Han kiggede _____ (at undre) på regningen.
6. Der var en _____ (at synge) fugl oppe i træet.
7. Det var en _____ (at stråle) dag!
8. Lyden af det _____ (at risle) vand var fantastisk!

Opgave 10

Bøj ordene i de manglende former.

At-form	Bydeform	Nutid	Datid	Kort tillægsform	Lang tillægsform
At løbe					
	Kør				
		Hopper			
			Huskede		
				Spist	
					Kiggende
					Liggende
				Gået	
			Snød		
		Synger			
	Frys				
At hjælpe					

Opgave 11: Mine regler

I dette kompendie har du fået mange regler beskrevet om udsagnsord.

Brug denne side til at skrive notaterne i dit eget sprog.

Bøjningsform	Mine noter
At-form Infinitiv	Ord som jeg kan sætte "at" foran.
Bydeform	
Nutid	
Datid Regelmæssig	
Datid Uregelmæssig	
Kort tillægsform	
Lang tillægsform	